

Kopciuszek

wg Tatiang Gabz

Teatr Lalek „Pleciuga”

www.pleciuga.pl

pl. Teatralny 1
71-405 Szczecin
tel. 091/433 28 21

dyrektor naczelny i artystyczny
Zbigniew Nicikowski

zastępca dyrektora
Anna Garlicka

*Na świecie nigdy nie będzie za wiele miłości, skromności i uczynności.
Niech to przedstawienie pozwoli Wam jeszcze raz się o tym przekonać.*

I najważniejsze - niech pozwoli Wam uwierzyć w cuda.

Valdis Paltovskis, reżyser

*W erze komiksów i gier komputerowych chcemy zaproponować dzieciom romantyczną
baśń bez przemocy. Mam nadzieję, że realistyczne lalki i piękna scenografia pozwolą
młodym widzom odkryć tajemnicę teatru.*

Pavils Šentofis, scenograf - inscenizator

Któż nie zna pięknej baśni o Kopciuszku? O tej miłej dziewczynie, która cierpi z powodu złośliwej macochy i jej okropnych córek i w końcu znajduje szczęście w małżeństwie z królewiczem? Jedni z nas czytali tę baśń w wersji braci Grimm, inni pokochali wybaczącego Kopciuszka z przekazu Perrault, jeszcze inni poznali go dzięki licznym przekładom, kompilacjom i adaptacjom. Zupełnie niezwykle jest jednak to, że podobną opowieść znaleźć można w prawie wszystkich kulturach świata. W samej Europie istnieje ponoć kilkaset jej wersji, a gdyby uwzględnić także te obrazkowe i muzyczne, to ich liczba sięgnęłaby 1500. Dość wymienić opery G. Rossiniego (1829), J. Masseneta (1890), balet N. Wołkowa do muzyki Prokofiewa (1915), operetkę P. Ferriera.

Jak się okazuje, baśń o dziewczynce podobnej do Kopciuszka opowiadano dzieciom od stuleci i to najpierw w dalekich Chinach. W tym kraju pojawiła się pierwsza zapisana opowieść (około IX wieku), a jej bohaterką była Yeh-shen. W tej wschodniej odmianie Kopciuszka szlachetnej dziewczynie z pomocą zamiast dobrej wróżki śpieszy... ryba. Jest już jednak złoty trzewiczek, dzięki któremu królewicz rozpoznaje swą wybraną i może się z nią ożenić.

W Europie najwcześniejsze zapisane wersje pojawiają się w literaturze niemieckiej w XVI wieku, jednak to we Francji po raz pierwszy w 1697 r. Charles Perrault, członek Akademii Francuskiej, wydaje pod nazwiskiem swego syna Piotra Darmancoura *Historie lub baśnie czasu przeszłego z morałem*. Dopiero przedruki w XVIII wieku będą miały na okładce nazwisko właściwego autora i pojawiają się z nowym tytułem: *Bajki Babci Gąski*, jak nazywano zwyczajowo we Francji niańki, a te właśnie opowiadały wychowankom niezliczone historie, zawierające elementy grozy, swymi korzeniami sięgające starych ludowych bajań.

W książce tej oprócz znanych wszystkim baśni o Czerwonym Kapturku, Kocie w Butach, Śpiącej Królewnie znalazła się również opowieść o Kopciuszku (Cendrillon), któremu na wymarzony bal pomaga dostać się dobra wróżka. Jest ona jednocześnie jego matką chrzestną. Wyczarowuje dla dziewczyny karetę z dyni, myszy zamienia w szóstkę koni, jaszczurki w hajduczków, a szczura w znakomitego woźnicę. Nie bez powodu *Bajki Babci Gąski* zaliczane są do gatunku *contes des fees*, czyli baśni o wróżkach. Za sprawą talentu Perrault prostota narracji łączy się w nich z elegancją stylu.

Prawdopodobnie na skutek zatarcia się liter w drugim wydaniu, przez całe wieki w następnych pojawiały się pantofelki szklane zamiast skórzanych (*pantoufles de vair* – pantofle z popielicy; *pantoufles de verre* – pantofle ze szkła).

Kopciuszek

wg Tatyany Gabz

reżyseria – Valdis Pavlovskis (Łotwa)

scenografia – Pāvils Šenhofs (Łotwa)

muzyka – Boriss Rezniks (Łotwa)

asystent reżysera – Dariusz Kamiński

teksty piosenek – Barbara Niecikowska

opracowanie tekstu – Barbara Niecikowska, Elżbieta Beata Nowak

rzeźba lalek – Anna Nollendorfa i Marga Austruma (Łotwa)

wykonanie lalek – Aija Krūma i Ginta Rozentāle (Łotwa)

inspicjentka – Marzena Heropolitańska

premiera – maj 2009

obsada:

Kopciuszek – Paulina Lenart, Marta Łągiewka

Macocha Kopciuszka – Mariola Fajak-Słomińska

jej córki:

Hortensja – Danuta Kamińska

Żanetta – Katarzyna Klimek

Książe – Krzysztof Tarasiuk

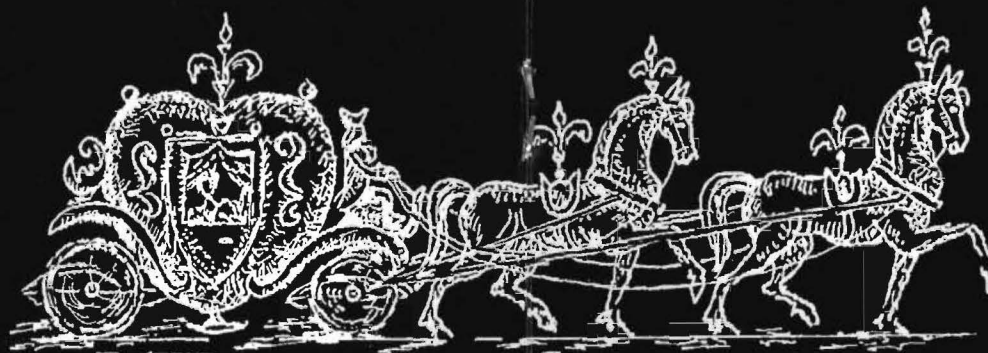
Wróżka Meluzyna – Maria Jamińska

Król – Leszek Czyż, Zbigniew Wilczyński

Błazen – Dariusz Kamiński

Dworzanin I – Zbigniew Wilczyński, Leszek Czyż

Damy, Dworzanie, Myszy, Szczur, Woźnica, Kot, Gołębie – zespół

ciąg dalszy ze str. 3

Co ciekawe, w najbardziej popularnym polskim przekładzie pióra Hanny Januszewskiej (1961), Kopciuszek zostaje obdarowany, zgodnie z pierwotną wersją Perrault, pantofelkami z popielicy. Przez siostry nazywany jest natomiast złośliwie Smolipupką.

Kopciuszek Perrault kończy się łagodnie, szczęśliwa panna młoda wybacza swym skruszonym dręczycielkom i jeszcze tego samego dnia znajduje im mężów – okazałych dworaków.

Z kolei w *Baśniach domowych i dziecięcych* braci Grimm (1812-22), dla których osnowę stanowiły bajki ludowe, zbierane na modłę romantyczną wśród reprezentantów niższych stanów, Kopciuszek (Aschenputtel) radzi sobie bez wróżki. Sadzi czarodziejskie drzewo na grobie swej matki, a wszystkie niezwykle wydarzenia dzieją się za sprawą białej gołębiczy. Złym siostrom na zakończenie ptaki wydziobują oczy za ich okrucieństwo. Ten drastyczny finał tylko po części oddaje charakter ludowych pierwowzorów baśni braci Grimm.

Również w polskim folklorze istniały różne wersje Kopciuszka, nazywanego również Popieluchą, Popieluszką i Smortuchą.

Najbardziej wartościowe tłumaczenia *Kopciuszka* Grimmów na język polski to przekłady Kazimierza Wroczyńskiego (bez daty wydania), Ireny Tuwim (1938) i Marcela Tamowskiego (1925). Z czasów powojennych na uwagę zasługuje parafraza Jana Brzechwy.

E.B.N.

„(...) Natomiast w *Kopciuszku* piękne zakończenie zadziwia czytelnika szlachetnością tak źle traktowanej sieroty, która – daleka od myśli o zemście – szuka dla złych sióstr odpowiednich mężów na królewskim dworze. Ta scena jest ważniejsza od wszystkich cudów dziejących się w zasmolonej kuchni. (...)”

Anna Nikliborc: *Charles Perrault i jego baśnie*

[w]: Charles Perrault: *Bajki Babci Gąski*, Wrocław 1993, s. 121

* * *

„(...) Kiedy miało się odbyć wesele Kopciuszka z królewiczem, zjawily się obie fałszywe siostry i zachowywały się przymilnie, byle mieć tylko udział w szczęściu sieroty. Gdy młoda para szła do kościoła, starsza kroczyła po prawej, młodsza po lewej stronie; i każdej z nich gołąbek wydziobał po jednym oku. W drodze powrotnej starsza siostra szła po lewej, młodsza zaś po prawej stronie; a gołąbki wydziobały im po drugim oku. I tak za złośliwość i obłudę zostały na całe życie ukarane ślepotą.”

Kopciuszek [w]: *Baśnie braci Grimm*, przeł. Marceli Tamowski, t.1, Warszawa 1986, s. 131

Pracownia plastyczno-konstruktorska:
Agnieszka Kujda-Jakacka, Lidia Malarska,
Robert Lasek, Łukasz Skrzyszewski
pod kierownictwem p/o Piotra Łazińskiego.

Pracownie:
elektroakustyczna:
Łukasz Musiał, Andrzej Myszkowski, Ryszard Zduniak
technicznej obsługi sceny:
Marcin Kolatowski, Janusz Więckowski
pod kierownictwem Krzysztofa Moniuka.

redakcja programu – Elżbieta Beata Nowak (sekretarz literacka)
wydawca – Teatr Lalek „Pleciuga”
projekt graficzny – Pāvils Šenhofs
skład – SOFT VISION, Szczecin
druk i naświetlanie – TOTEM, Szczecin

Teatr Lalek „Płeciuga”

W repertuarze:

Janosch „Dzień dobry, Świnko”

„Krzesełko” wg H.Ch. Andersena

Astrid Lindgren „Pippi Pończoszanka”

kierownik Biura Obsługi Widzów
Jadwiga Wójcik, tel./fax 091/433-58-04